

ĐỔI MỚI PHƯƠNG THỨC KIỂM TRA ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP NHẪM PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC, SÁNG TẠO CỦA HỌC SINH TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ

Trần Ngọc Cỏ*

TÓM TẮT

Đánh giá kết quả học tập của học sinh là một khâu quan trọng của quá trình dạy học, thông qua đó nắm được mức độ tiếp thu tri thức, kỹ năng và thái độ học tập của học sinh, phân loại đối tượng học sinh, từ đó điều chỉnh phương pháp dạy và học phù hợp. Tuy nhiên, việc đánh giá kết quả học tập của học sinh trong dạy học môn Giáo dục công dân (GDCC) ở các trường THCS hiện nay còn có những hạn chế nhất định. Do đó, cần đổi mới phương thức kiểm tra đánh giá (KTĐG) kết quả học tập theo hướng phát huy tính tích cực, sáng tạo của học sinh trong dạy học môn học này.

Từ khóa: Môn giáo dục Công dân, đổi mới, kiểm tra, đánh giá.

ABSTRACT

Assessment of student learning outcomes is an important part of the teaching process, through which they acquire the level of knowledge, skills and attitudes of student learning, students classify objects, thereby adjusting teaching and learning methods accordingly. However, the assessment of learning outcomes of students in teaching civic courses in high school now also has certain limitations. Therefore, the need to renew the accreditation of learning outcomes towards promoting positivity and creativity of students in teaching this course.

Keywords: Citizen Education, innovation of assessment, and examining method.

1. Mở đầu

Môn GDCC có vị trí, vai trò rất quan trọng trong việc góp phần đào tạo ra những con người phát triển toàn diện, vừa “hồng” vừa “chuyên”, đáp ứng yêu cầu phát triển nguồn nhân lực trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Tuy nhiên, trong

các trường THCS hiện nay, môn học này chưa được chú trọng đúng mức; còn nhiều hạn chế, bất cập, nhất là những hạn chế về nội dung chương trình và phương pháp dạy học, trong đó có khâu kiểm tra đánh giá (KTĐG) kết quả học tập của học sinh.

2. Nội dung

Đánh giá kết quả học tập của học sinh là một khâu quan trọng của quá trình dạy học.

* Thạc sĩ, Phòng Giáo dục và Đào tạo huyện Cam Lâm, Khánh Hòa

Thực tế cho thấy, kết quả của quá trình dạy học, ở mức độ nhất định, phụ thuộc vào việc tổ chức KTĐG kết quả học tập của học sinh.

Thực chất của đánh giá kết quả học tập của học sinh là xem xét mức độ đạt được của hoạt động học của học sinh so với mục tiêu đề ra đối với từng môn học. Mục tiêu của mỗi môn học được cụ thể hóa thành các chuẩn kiến thức, kỹ năng, thái độ. Từ các chuẩn đó, khi tiến hành KTĐG cần thiết phải thiết kế thành những tiêu chí cụ thể, phù hợp nhằm kiểm tra được đầy đủ cả về định lượng lẫn định tính kết quả học tập của học sinh.

Mục đích của KTĐG là nhằm để biết thái độ và mức độ hoàn thành nhiệm vụ học tập của học sinh, từ đó phân loại học sinh, và thông qua đó giáo viên điều chỉnh nội dung, phương pháp dạy cho phù hợp với từng đối tượng người học; tạo động lực cho học sinh phấn đấu và giúp họ điều chỉnh phương pháp học của mình.

Hoạt động KTĐG kết quả học tập tác động trực tiếp đến các đối tượng tham gia vào quá trình dạy học bao gồm cả người dạy, người học và những người làm công tác quản lý giáo dục.

Đối với giáo viên, hoạt động này sẽ cung cấp những thông tin “liên hệ ngược ngoài”, giúp họ thấy được những kết quả đạt được cũng như những hạn chế trong hoạt động dạy học của mình, bao gồm nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức dạy học, qua đó điều chỉnh hoạt động dạy của mình cho phù hợp.

Đối với học sinh, việc KTĐG kết quả học tập sẽ cung cấp thông tin “liên hệ ngược trong”, giúp họ biết được mức độ về kiến thức, kỹ năng của mình đạt được đến đâu, thể hiện bằng điểm số hoặc xếp loại. Điều này ảnh

hưởng đến tinh thần, thái độ của người học, đồng thời giúp người học phát hiện ra những lỗ hổng kiến thức cần được bù đắp và thay đổi phương pháp học tập hiệu quả hơn.

Hoạt động KTĐG kết quả học tập có ý nghĩa thiết thực đối với cán bộ quản lý giáo dục. Hoạt động này cung cấp cho họ những thông tin cần thiết về việc dạy và học để có những định hướng, chỉ đạo kịp thời, uốn nắn những lệch lạc, khuyến khích những sáng kiến nhằm thực hiện tốt mục tiêu giáo dục.

Bên cạnh đó, hoạt động KTĐG kết quả học tập của học sinh còn giúp cho cha mẹ học sinh và cộng đồng xã hội biết được kết quả dạy học của nhà trường, từ đó nâng cao hiệu quả phối hợp với nhà trường trong giáo dục học sinh.

Trong các trường THCS ở nước ta hiện nay, KTĐG kết quả của học sinh đối với môn GDCD được thực hiện theo 2 hình thức: kiểm tra thường xuyên và kiểm tra định kỳ.

Kiểm tra thường xuyên được thực hiện thông qua khâu củng cố bài cũ, tiếp thu bài mới hay vận dụng kiến thức đã học vào thực tiễn, bao gồm kiểm tra miệng và kiểm tra 15 phút. Qua tìm hiểu cho thấy, hình thức này được giáo viên ở nhiều trường THCS thực hiện chủ yếu để kiểm tra bài cũ vào đầu mỗi tiết học. Ngoài ra, hình thức kiểm tra thường xuyên cũng được giáo viên thực hiện trong suốt quá trình dạy học bằng cách cho điểm cộng (+) hoặc điểm (-) làm căn cứ cho việc đánh giá kết quả cuối học kỳ.

Kiểm tra định kỳ được thực hiện sau khi học xong một chương, một phần của chương trình hoặc sau một học kỳ, một năm học, bao gồm kiểm tra 1 tiết giữa học kỳ và kiểm tra cuối kỳ. Ở các trường THCS hiện nay, kiểm

tra định kỳ thường được thực thực hiện với hình thức tự luận.

Thời gian qua, giáo viên dạy học môn GDCD các trường THCS đã tích cực đổi mới phương pháp dạy học, chú trọng thay đổi phương thức đánh giá kết quả học tập học sinh. Việc đổi mới phương thức đánh giá kết quả học tập của học sinh đối với môn GDCD đã đạt được một số kết quả bước đầu khá quan trọng như: phát huy tính tích cực, làm thay đổi nhận thức về cách học của nhiều học sinh. Các em hiểu được rằng, để làm tốt kiểm tra, không chỉ đơn thuần là học thuộc nội dung trong sách như trước đây mà còn phải vận dụng, liên hệ thực tiễn cuộc sống và việc chuẩn bị bài trước ở nhà là một việc làm rất cần thiết. Thông qua các bài kiểm tra các em cũng đã chú ý đến việc tìm ra những điểm yếu, hạn chế của mình để khắc phục. Nhiều học sinh quan tâm đến việc giáo viên cho lời phê và mong muốn được giáo viên đưa ra những đánh giá một cách chi tiết, cụ thể. Điều này chứng tỏ rằng học sinh đã có cái nhìn mới về KTĐG, thấy được nhiệm vụ của mình trong học tập và có nhu cầu tự đánh giá kết quả học tập của bản thân.

Bên cạnh những kết quả đạt được, việc đánh giá kết quả học tập của học sinh ở nhiều trường THCS hiện nay chưa thực sự được quan tâm đúng mức và vẫn còn có những hạn chế nhất định. Do chưa nhận thức đúng đắn vai trò, ý nghĩa của hoạt động KTĐG đối với việc phát huy tính tích cực, sáng tạo của học sinh nên nhiều giáo viên đã thực hiện công việc này một cách hình thức, thiếu tính khoa học. Việc KTĐG chưa bám sát các yêu cầu sư phạm, các tiêu chí về kiến thức, thái độ, kỹ năng; nội dung kiểm tra chỉ đơn thuần là học thuộc, chưa chú trọng tới việc phát huy khả năng tìm tòi, sáng tạo của học sinh; chưa chú ý

đến việc liên hệ kiến thức GDCD và thực tiễn xã hội. Hoạt động kiểm tra thường xuyên chưa thực sự được quan tâm và thực hiện nghiêm túc. Nhiều giáo viên chưa nhận thức được yêu cầu quan trọng trong dạy học là thông qua các bài kiểm tra cần chỉ ra cho học sinh thấy được những kết quả đạt được cũng như những hạn chế về kiến thức và phương pháp học tập để điều chỉnh cho phù hợp.

Nhằm đổi mới phương thức KTĐG theo hướng phát huy tính tích cực, sáng tạo của học sinh, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp chủ yếu như:

Thứ nhất, đổi mới nhận thức về hoạt động KTĐG kết quả học tập của học sinh.

Các cấp quản lý giáo dục, giáo viên và học sinh cần có được những nhận thức đúng về vai trò, ý nghĩa của hoạt động đánh giá kết quả học tập đối với việc phát huy tính tích cực, sáng tạo của học sinh. Cần tổ chức các lớp tập huấn chuyên môn về KTĐG, qua đó hướng dẫn cách thức thực hiện đánh giá kết quả học tập của học sinh theo quan điểm đổi mới. Tăng cường tổ chức các hội thảo, xêmine khoa học để giáo viên trực tiếp dạy học có thể trình bày những tìm tòi, suy nghĩ, những kinh nghiệm của mình trong hoạt động KTĐG. Bản thân giáo viên phải tích cực tìm hiểu những nội dung cơ bản của công tác đánh giá để tìm ra những cách thức đánh giá phù hợp với đặc điểm học sinh, cần chỉ cho học sinh thấy được ý nghĩa của hoạt động KTĐG và hoạt động tự đánh giá đối với quá trình tiếp thu kiến thức, giáo dục thái độ và rèn luyện kỹ năng.

Thứ hai, xác định những yêu cầu và tiêu chí cụ thể trong đánh giá kết quả học tập.

Việc xác định yêu cầu và tiêu chí cụ thể phải căn cứ vào chuẩn kiến thức, kỹ năng và

thái độ của học sinh đối với môn học.

Về kiến thức: Giúp học sinh có hiểu biết ban đầu về thế giới quan duy vật và phương pháp luận biện chứng; biết được một số phạm trù cơ bản của đạo đức học; hiểu một số yêu cầu đạo đức đối với người công dân hiện nay; biết được một số phạm trù và quy luật kinh tế cơ bản, vai trò quản lý kinh tế của Nhà nước; biết được bản chất Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; hiểu đường lối, quan điểm của Đảng; các chính sách quan trọng của Nhà nước về xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn hiện nay; hiểu bản chất và vai trò của pháp luật đối với sự phát triển của công dân, đất nước, nhân loại; hiểu quyền và nghĩa vụ công dân trong các lĩnh vực của đời sống xã hội; hiểu trách nhiệm của công dân trong việc thực hiện đường lối, quan điểm của Đảng, pháp luật, chính sách của Nhà nước; hiểu trách nhiệm đạo đức, trách nhiệm tham gia các hoạt động kinh tế của công dân.

Về kỹ năng: Vận dụng được kiến thức đã học để phân tích, đánh giá các hiện tượng, các sự kiện, các vấn đề trong thực tiễn cuộc sống phù hợp với lứa tuổi; biết lựa chọn và thực hiện các hành vi ứng xử phù hợp với các giá trị xã hội; biết bảo vệ cái đúng, cái tốt, cái đẹp và đấu tranh, phê phán đối với các hành vi, hiện tượng tiêu cực trong cuộc sống phù hợp với khả năng bản thân.

Về thái độ: Yêu cái đúng, cái tốt, cái đẹp; không đồng tình với các hành vi, việc làm tiêu cực; yêu quê hương, đất nước, trân trọng và phát huy các giá trị truyền thống của dân tộc; tin tưởng vào các đường lối, chủ trương của Đảng; tôn trọng pháp luật, chính sách của Nhà nước và các quy định của cộng đồng, của tập thể; có hoài bão và mục đích sống cao đẹp. Đó là những yêu cầu chung nhất cần đạt được đối

với cả chương trình môn học ở cấp THCS. Tùy theo từng loại bài kiểm tra cụ thể mà giáo viên căn cứ vào chuẩn kiến thức, kỹ năng để xác định những yêu cầu, nội dung cần kiểm tra để đảm bảo kiểm tra được những kiến thức, kỹ năng cơ bản nhất mà học sinh cần đạt và thái độ của học sinh đối với những vấn đề xảy ra trong cuộc sống để kịp thời có hướng khắc phục, điều chỉnh, uốn nắn.

Xây dựng đề kiểm tra cần đảm bảo các yêu cầu về các cấp độ nhận thức: nhận biết, thông hiểu, vận dụng bậc thấp và vận dụng bậc cao; tùy theo từng loại bài kiểm tra cụ thể mà giáo viên căn cứ vào chuẩn kiến thức, kỹ năng để xác định những yêu cầu, nội dung cần thiết phù hợp với các đối tượng học sinh.

Thứ ba, đổi mới nội dung và kết hợp các hình thức thi, kiểm tra.

Nội dung thi, kiểm tra không chỉ đơn thuần là những kiến thức học sinh được học trong sách mà còn phải kiểm tra khả năng vận dụng kiến thức được học vào thực tiễn cuộc sống; nội dung kiểm tra phải chính xác, khoa học, toàn diện và có thể phân loại được học sinh. Trong KTĐG, phải dành một phần lớn số điểm cho các câu hỏi có nội dung hiểu và xử lý tình huống trong thực tế.

Đối với hình thức kiểm tra miệng, cần đa dạng hóa trong cách thức thực hiện như tạo điều kiện cho học sinh tự đánh giá lẫn nhau, khuyến khích học sinh tìm tòi những vấn đề mới có liên quan nội dung bài học thay vì chỉ áp dụng để kiểm tra bài cũ và do giáo viên thực hiện như trước đây; đổi mới hình thức đề kiểm tra, kết hợp cả trắc nghiệm khách quan với tự luận. Do tính đặc thù của bộ môn GDCD nên việc đánh giá còn có thể được thực hiện bằng cách sử dụng hình thức quan sát hoạt động của

học sinh. Để thực hiện được công việc đó đòi hỏi phải có sự chỉ đạo, phối hợp chặt chẽ giữa các tổ chức trong trường và ngoài xã hội, sự hợp tác của các bậc phụ huynh.

Thứ tư, đổi mới cách nhận xét và chấm điểm.

Giáo viên cần quan tâm và nghiêm túc trong việc nhận xét và chấm điểm bài thi, kiểm tra của học sinh, đặc biệt chú ý đến việc chỉ ra những hạn chế về kiến thức, kỹ năng, thái độ để học sinh từng bước khắc phục. Các nhận xét của giáo viên cần tránh tình trạng chung chung, mà phải cụ thể, chi tiết. Đây là công việc rất vất vả, khó khăn đối với giáo viên vì nó mất nhiều thời gian và công sức, nhất là đối với giáo viên phải dạy nhiều lớp với số lượng học sinh đông.

3. Kết luận

Đổi mới phương thức KTĐG kết quả học tập của học sinh trong dạy học môn GDCD ở trường THCS là yêu cầu cấp thiết, đòi hỏi sự chuyển biến mạnh mẽ trong nhận thức và

hành động của giáo viên trực tiếp dạy môn học, của bản thân học sinh cũng như sự quan tâm, tạo điều kiện của các lực lượng tham gia công tác giáo dục./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Tuyết Oanh, *Đánh giá trong giáo dục*, NXB Đại học Sư phạm, 2004.
2. Lưu Thị Thu Thủy, Lê Thị Lý, Nguyễn Thị Thanh Mai, *Phương pháp dạy học GDCD ở Trung học cơ sở*, NXB Đại học Sư phạm, 2008
3. Phan Trọng Ngọ, *Dạy học và phương pháp dạy học trong nhà trường*, NXB Đại học Sư phạm, 2005.
4. Vũ Quốc Chung - Nguyễn Văn Khải, *Tài liệu hướng dẫn tăng cường năng lực sư phạm cho giảng viên các trường đào tạo giáo viên Trung học phổ thông và Trung cấp chuyên nghiệp*, NXB Giáo dục Việt Nam, 2011.

Ngày nhận bài: 30/9/2016

Ngày gửi phản biện: 20/10/2016